

izdrži svoje saznanje. Nije li, na primer, baš Marks zamerao Hegelu, i naročito Geteu, na ovom momentu čititskog raspoloženja duhovnog oka koje, premda dopire do najdubljih slojeva stvarnosti i umetničkog fenomena, svoje saznanje ne sme da oplemeni odgovarajućom hrabrošću, već beži u lažnu idilu »opširih i ocharavajućih mesta«. Pobjeda filistarske miizenije nad »najvećim Nemcima« zapravo je pobjeda kukavičluka nad hrabrošću, pobjeda straha nad revolucionarnim angažmanom, oportunitizma nad požrtvovanošću. A svaki čovek ima dovoljno dobrih prilika da u životu nakupi veliko bogatstvo straha. Onaj koji živi to bogatstvo upravo jest malograđanin, onaj koji živi svoj čititski strah. Strah je njegov posredovni momenat prema svetu i umetnosti. Taj strah svuda postavlja prepreke. Tu je ključ za razumevanje većine malograđanskih prepreka koje beznačajno udaljavaju sve dublje slojeve umetničkog fenomena. »Ljubav prema površini« zapravo je strah od dubina. Strah vremenom izgrađuje glupost, dok ova ne počne da se reprodukuje i po svojim imanentnim zakonitostima. U svakom slučaju, strah je »prvi i poslednji pokretač« malograđanske gluposti, a »zvrčka« gluposti, kad jednom bude puštena u samostalni život, više ne poznaje granice svoje ekspanzije. Ona će na svoje šifre prevesti celokupnu stvarnost i sve umetničke fenomene u njoj. Naravno, opet to nije perpetuum mobile fiziologije. Malograđanin nije »žrtva svog fiziološkog ustrojstva«. To ustrojstvo nema takvu snagu imanencije koja bi mogla nagoniti duh na žrtve. Pre bi se moglo reći da je fiziološko ustrojstvo malograđanina žrtva njegovog čititskog duha koji svome telu želi da priušti samo sirova zadovoljstva. Ne odabire njegovo telo hedonizam. Ovaj je

potreban, pre svega, njegovom duhu. Telo je poslušno duhu, pogotovo što ovaj od njega ne traži asketizam, odricanje. On svome telu postavlja samo one zahteve koje ovo može da ispuni, čak i po cenu listrošenih zadovoljstava. Šablon pseudo-sadašnjosti i ovde jednako deluje. Proverena zadovoljstva su prava zadovoljstva malograđanina. Njihov napredak, ako ga ima, oblači samo odoru spoljnog sjaja, blještavosti, privida bogatstva. Kao što u svom političkom delovanju leti poput leptira prema svakoj svetiljki moći, opijen svetlošću moći jer je ova prvi plan moći, malograđanin će tako u svome estetskom prosuđivanju stremiti opet prema blještavoj pojavnosti umetničkih fenomena. Njegovo političko opredeljenje manifestuje se u obletanju oko političkih svetiljki, a stav ukusa oko pojavnog plana umetničkog dela. Ekonomija sitnog obrta transplantuje se na ekonomiju sitnog doživljaja, tržišno mešetarenje na mešetarenje uhvatljivim formama i sadržajima umetničkog fenomena. Kao što sitni buržuj zavisi od hinova krupnog kapitala i tržišnih zakona, tako i malograđanin u zadovoljenju svoga estetskog čula zavisi dosta od spoljnih faktora, posebno u poslednje vreme ikada se umetničko stvarstvo produkuje kao potrošno dobro. Tu se u ovom čoveku, inače on »zakopčan« u svom estetskom konzervativizmu, toliko je povodljiv za svakim novim modnim talasom u umetnosti. Moglo bi se reći da se tu ogledaju njegove dve estetske duše. Njegovim ukusom može se u dobroj meri manipulirati. On je dovoljno, u lošem smislu, fleksibilan da dopušta stalnu razgradnju svoje konstante.

posezanje za čudesnim

srbo ivanovski

Kada bih imao metalno zrno straha što ga fazan
nosi na vrhu
kljuna dok pokušava uzbuđene ženke
nasadene na
tanke ali brze noge da prevede preko
pospane šumske
putanje što sporo odmiče ka samom vrhu
brda, ne bih
dosegao nikada onaj razigrani korak starca
koji svoju
mudrost, strpljivo, istim putem
prenosi.
Ponekad taj starac poželi najobičnije
iznenađenje (ne avanturu,
avantura podrazumeva i naše saučešće),
na primer
jedan mogući veličanstveni let fazana, sličan
repatoj
zvezdi, iznad mokrih i začuđenih jela. Zbunjene
tim repatim
čudom u jednom momentu i one će možda poželeli
da poremete
ovu bezbednu ravnotežu. Da učine taj
neizbežni
korak ka nemogućem.
Jer čudno je u nama. Dovoljno je samo da posegnemo
za njim.
Ali na najtišoj putanji jutra ne rastu
čarolije. Jele
stoje do kolena ukopane u brdo. A
starac svestan
stepena svoje krivice ponovo se
vraća
dalekim brigama.
Samo sam ja video to repato čudo, taj nagon
mužjaka
da naruši mir, to proračunato kliktanje
silnika
nad začuđenim čestarom dok poziva na
svoju usamljenu
poljanu uzbuđene ženke na
tankim nogama.
Da je mogla da se završi pesma sve bih zaboravio: Ali
pesma nikako
da se završi. Ona beleži samo naše
disanje.

S makedonskog preveo
Tomislav Stojanović

dve pesme

bećir musliu

O r f e u m (III)

Na liku ovog kamena možemo spavati
Dos nas izgovara polje u snu
U aromi božura što nas opseđa

O sužanstvo naše pevajmo sad bože

Hladni zefir u led nas vraća u leto
Da nacriamo samo jedan dlan cvetanja
Koliko nam iza leđa putovanje otvara

Vučica iz bajke izlazi goneći nas po krvi

Tada da li će nas uzeti stena u svoje lice
Ili će u nama zanočiti zefir ovaj lagani
Dok otvaramo ovu tišinu božurove zidine

Ovako se može graditi moj presto sivi

O r f e u m (IV)

Buđenje će biti mnogo teže od sna
Da bismo večerali na zlatnoj trpezi đavola
Koji je postavlja na polju dok prespavamo noć
S ove strane crvenog sveta bez zvezda i svedoka
I mučenici možemo postati da se obnovi od početka
Istorija da mami sebe u hijeroglifima
I ne mora se prihvatiti smrt kao istina
Ni ovo putovanje praznih ruku al' otvorenih srca
Ali večeraćemo na tajnoj sofri Onda
Svega pomalo ali i komadiće sunca
Zemlju koju proglasimo za bojno polje crveno
Možemo postelju prostirati dok se peva uspavanka
I obesiti oči na nebu dok nas ono pokriva
Ovako možemo stići do ovog procvata bože
U noći istrošenih noževa u luku lobanje

S albanskog preveo: Endel Sedaj